

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 28/2025-29

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ladislava Duditša a sudcov Libora Duľu (sudca spravodajca) a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky obchodnej spoločnosti **PROGRES-INVEST, s.r.o.**, Tkáčska 2, Prešov, zastúpenej advokátom JUDr. Jozefom Jaroščákom ml., Radničné námestie 33, Bardejov, proti rozsudku Okresného súdu Bardejov č. k. 3C/542/2015-339 z 15. októbra 2021, rozsudku Krajského súdu v Prešove č. k. 3Co/2/2022-395 z 12. apríla 2022 a uzneseníu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1Cdo/151/2022 z 20. marca 2024 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 8. júla 2024 domáha vyslovenia porušenia základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1, 4 a 5 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, základného práva na rovnosť účastníkov konania podľa čl. 47 ods. 3 ústavy a základného práva vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva na ochranu majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) rozhodnutiami všeobecných súdov označenými v záhlaví tohto rozhodnutia. Sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd napadnuté rozhodnutia zrušil, vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie a priznal jej finančné zadost'učinenie vo výške 4 000 eur (s uložením povinnosti jeho úhrady najvyššiemu súdu) a náhradu trov právneho zastúpenia. Taktiež navrhuje, aby ústavný súd odložil vykonateľnosť výroku II rozsudku okresného súdu z 15. októbra 2021 a výroku II uznesenia najvyššieho súdu z 30. marca 2024, a to až do právoplatného rozhodnutia ústavného súdu vo veci samej.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sa právny predchodca sťažovateľky žalobou doručenou okresnému súdu 14. decembra 2015 (opravenou podaním zo 7. mája 2021) domáhal proti žalovaným (v 1. až 8. rade) zaplata sumy 2 400 eur s príslušenstvom (odmeny v sume 31 536 eur, zmluvnej pokuty v sume 35 625,60 eur a zmluvnej pokuty vo výške 4 % z požičanej sumy 60 000 eur za každý aj začatý mesiac omeškania od 8. júna 2013 do zaplata).

3. Okresný súd rozsudkom z 15. októbra 2021 žalobu v celom rozsahu zamietol. Na základe vykonaného dokazovania okresný súd nemal pochybnosti o tom, že medzi pôvodným veriteľom a pôvodným dlžníkom došlo 6. apríla 2010 k uzavretiu zmluvy o pôžičke, na základe ktorej pôvodný veriteľ požičal pôvodnému dlžníkovi peňažné prostriedky v sume 60 000 eur, ktoré sa pôvodný dlžník zaviazal vrátiť do 6. októbra 2010. Pre prípad nesplnenia tohto záväzku účastníci zmluvy dohodli zmluvnú pokutu vo výške 3 % z požičanej sumy za každý aj začatý mesiac omeškania. Dodatkom 1 k zmluve o pôžičke z 15. decembra 2011 sa pôvodný veriteľ a pôvodný dlžník dohodli, že v prípade nevrátenia pôžičky v dohodnutom termíne do 15. decembra 2012 pôvodný dlžník zaplatí zmluvnú pokutu vo výške 4 % z požičanej sumy za každý aj začatý mesiac omeškania. Medzi pôvodným veriteľom a pôvodným dlžníkom došlo 6. apríla 2010 k uzavretiu dohody o odmene za zmluvou o pôžičke poskytnutú pôžičku, a to vo výške 3 % mesačne z požičanej sumy (1 800 eur mesačne; 10 800 eur za celé obdobie pôžičky od 6. apríla 2010 do 6. októbra 2010). Následne dodatkom 1 k dohode o odmene z 15. decembra 2011 sa pôvodní účastníci zmluvného vzťahu dohodli na povinnosti dlžníka zaplatiť veriteľovi odmenu vo výške 1,8 % mesačne zo sumy 96 000 eur (pozostávajúcej z nesplatennej pôžičky vo výške 60 000 eur, nezaplatennej odmeny vo výške 10 800 eur a nezaplatennej zmluvnej pokuty vo výške 25 200 eur), čo malo predstavovať sumu 1 728 eur mesačne (za obdobie od 15. decembra 2011 do 15. decembra 2012 sumu 20 736 eur).

4. Zo skutkových okolností prípadu jednoznačne vyplynulo, že na úhradu istiny dlhu pôžičky v sume 60 000 eur, ako aj ďalšej pôžičky z 15. decembra 2011 v sume 190 000 eur pôvodný dlžník uhradil 5. apríla 2013 sumu 150 000 eur, 7. júna 2013 sumu 90 000 eur a 23. októbra 2013 vzhľadom na nepopreté tvrdenie žalovaných v 5. až 8. rade zápočtom sumu 17 923,20 eur. Keďže v zmysle § 151 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“) skutkové tvrdenia strany, ktoré protistrana výslovne nepoprela, sa považujú za nesporné, dospel súd k záveru, že na úhradu nárokov z oboch pôžičiek pôvodný dlžník uhradil sumu 257 923,20 eur, čo prevyšuje sumu 250 000 eur predstavujúcu súčet istín oboch poskytnutých pôžičiek, a preto najneskôr k 23. októbru 2013 došlo k plnej úhrade istiny poskytnutej pôžičky zo 6. apríla 2010 vo výške 60 000 eur, ktorá bola predmetom konania.

5. Pôvodný veriteľ poskytol pôvodnému dlžníkovi zmluvou o pôžičke zo 6. apríla 2010 najskôr pôžičku na obdobie 6 mesiacov, a to za odmenu dohodnutú dohodou o odmene zo 6. apríla 2010 vo výške 3 % mesačne z požičanej sumy, t. j. pri ročnom prepočte s odmenou 36 % ročne z požičanej sumy (10 800 eur za 6 mesiacov). Súd vyhodnotil dohodnutú odmenu ako úrok za pôžičku (nebolo to sporné ani medzi stranami), čo ako fakultatívnu možnosť predpokladá aj Občiansky zákonník. Avšak úroková sadzba, za ktorú boli 6. apríla 2010 poskytnuté pôvodným veriteľom pôvodnému dlžníkovi peňažné prostriedky, podstatne (5- až 6-násobne) presahovala obvyklé úrokové sadzby pôžičiek poskytovaných peňažnými ústavmi. V okolnostiach veci preto okresný súd vyhodnotil takto dohodnutú výšku odmeny ako neprimeranú a námietky žalovaných o rozpore odmeny v dohodnutej výške s dobrými mravmi vzhľadom na podstatné

prekročenie zisteného priemeru obvyklých úrokových sadzieb v danom čase za dôvodné. Pri posudzovaní výšky odmeny dohodnutej za požičanie sumy 60 000 eur za obdobie od 15. decembra 2011 do 15. decembra 2012 dodatkom k dohode z 15. decembra 2011 poukázal okresný súd na celkovú dohodnutú výšku tejto odmeny, t. j. sumu 20 736 eur, čo predstavuje v prepočte 34,56 % z požičanej sumy 60 000 eur. Úroková sadzba, za ktorú boli poskytnuté pôvodným veriteľom pôvodnému dlžníkovi v období od 15. decembra 2011 do 15. decembra 2012 peňažné prostriedky, podstatne (až 5-násobne) presahovala obvyklé úrokové sadzby pôžičiek poskytovaných peňažnými ústavmi, preto aj túto dohodu o odmene upravenú dodatkom vyhodnotil okresný súd ako rozpornú s dobrými mravmi. S ohľadom na zistený rozpor dohody o odmene, ako aj dodatku dohody s dobrými mravmi vyhodnotil okresný súd túto časť posudzovaného právneho úkonu ako neplatnú s tým, že prípadnému výkonu práva z neho plynúcemu nemožno vyhovieť. Zmluvná pokuta bola podľa názoru okresného súdu dohodnutá so 4- až s 5-násobne vyššou percentuálnou sadzbou, než ktorá predstavovala zákonný limit úrokov z omeškania, a teda bola dohodnutá v rozpore s elementárnymi kritériami spravodlivého usporiadania právnych vzťahov medzi veriteľom a dlžníkom. Sťažovateľkou uplatnenú zmluvnú pokutu súd preto nemoderoval, ale priklonil sa k záveru o jej celkovom rozpore s dobrými mravmi zakladajúcim neplatnosť dohody v zmysle § 39 Občianskeho zákonníka.

6. O odvolaní sťažovateľky proti rozsudku okresného súdu rozhodol krajský súd napadnutým potvrdzujúcim rozsudkom. Krajský súd dospel k záveru, že súd prvej inštancie vec správne skutkovo a právne posúdil, svoje rozhodnutie náležite, presvedčivo a preskúmateľne odôvodnil. Na doplnenie k odvolacej námietke sťažovateľky, že pôvodný dlžník neuhradil celú istinu, odvolací súd okrem iného poukázal na zákonnú a sudcovskú koncentráciu konania. Súd prvej inštancie na pojednávaní 15. októbra 2021 uviedol, že považuje okrem iného za nesporné, že na úhradu pôžičky bola 23. októbra 2013 započítaná suma 17 923,20 eur. Na pojednávaní bol prítomný právny zástupca sťažovateľky, ktorý uviedol, že nemá ďalšie návrhy na doplnenie dokazovania. Sťažovateľka tak v konaní pred súdom prvej inštancie nerozporovala ani nedokazovala, že by na úhradu pôžičky, ktorá bola predmetom konania, nebola predmetná suma započítaná, a nenavrhol ani žiadne ďalšie dokazovanie pred tým, ako súd prvej inštancie na uvedenom pojednávaní vyhlásil dokazovanie za skončené a následne vyhlásil aj rozsudok. Odvolací súd teda námietku sťažovateľky, že súd prvej inštancie jej znemožnil uskutočňovať jej patriace procesné práva tým, že sa k uvedenému dôkazu nemala možnosť vyjadriť, považoval za nedôvodnú.

7. Odvolací súd sa stotožnil s názorom súdu prvej inštancie, že vzhľadom na úrokové sadzby možno považovať úrok dojednaný stranami vo výške 3 % mesačne (36 % ročne) za úrok, ktorý podstatne presahoval úrokovú mieru obvyklú v čase uzavretia predmetnej zmluvy o pôžičke, t. j. v druhom štvrtroku 2010. Ak v apríli 2010 priemerná úroková sadzba pri spotrebiteľských úveroch predstavovala 6,82 % ročne, potom úrok vo výške 36 % ročne možno vyhodnotiť ako podstatne presahujúci túto priemernú úrokovú sadzbu 5- až 6-násobne, a preto nezodpovedá všeobecne uznávaným vzťahom medzi ľuďmi, aby dlžník poskytol veriteľovi neprimerané až úžernícke úroky.

8. Ako nedôvodnú posúdil odvolací súd aj námietku sťažovateľky týkajúcu sa nesprávneho právneho posúdenia dohodnutej zmluvnej pokuty z hľadiska jej primeranosti, pretože primeranosť zmluvnej pokuty nemožno hodnotiť len na základe výšky dohodnutej sadzby 3 %, resp. 4 %

mesačne izolovane, ale aj v súvislosti s ďalšími okolnosťami, za ktorých bola dohodnutá. Hoci funkciou dohodnutej zmluvnej pokuty je okrem zabezpečenia povinnosti pôvodného veriteľa vrátiť poskytnutú pôžičku aj sankcionovanie omeškania so zaplatením istiny, resp. jej časti, dohodnutá zmluvná pokuta vôbec nezohľadňovala výšku sumy, s ktorou sa prípadne mohol pôvodný dlžník dostať do omeškania, keďže základom pre jej výpočet za každý začatý mesiac omeškania nebola dlžná, ale celkovo požičaná suma. Takto dohodnutá zmluvná pokuta vôbec nezohľadňovala intenzitu a význam porušenia povinnosti, ktorú zabezpečovala, a veriteľovi umožňovala, aby aj pri menej významnom porušení ňou zabezpečenej povinnosti (napr. pri omeškaní so zaplatením zostatkovej sumy 2 400 eur) sankcionoval dlžníka zmluvnou pokutou vo výške 1 800 eur, resp. od 15. decembra 2010 vo výške 2 400 eur mesačne. Takto dohodnutá zmluvná pokuta pre veriteľa umožňovala získanie neprimeraného obohatenia, ktoré je aj v rozpore s kritériami spravodlivého usporiadania zmluvných vzťahov medzi veriteľom a dlžníkom.

9. Sťažovateľka podala proti rozsudku krajského súdu dovolanie, o ktorom rozhodol najvyšší súd napadnutým uznesením z 20. marca 2024, ktorým dovolanie sťažovateľky v časti, v ktorej namietala vady zmätočnosti podľa § 420 písm. f) CSP, odmietol podľa § 447 písm. c) CSP ako dovolanie, ktoré smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému dovolanie nie je prípustné, a v časti, v ktorej namietala nesprávne právne posúdenie veci v zmysle § 421 ods. 1 CSP, odmietol podľa § 447 písm. f) CSP ako dovolanie, ktorého dovolacie dôvody neboli vymedzené spôsobom uvedeným v § 431 až § 435 CSP.

II.

Argumentácia sťažovateľky

10. Podľa názoru sťažovateľky sú napadnuté rozhodnutia „nielen arbitrárne, nezrozumiteľné a vzájomne si odporujúce, neprípustne formalistické, ale sú aj v rozpore s kogentnými ustanoveniami základného hmotno-právneho a procesno-právneho civilného právneho predpisu a znamenajú vo svojom dôsledku *denegatio iustitiae*“.

11. Sťažovateľka argumentuje, že protistrana žiadala žalobu v celom rozsahu zamietnuť s tým, že parciálne uplatnený nárok v žalobe o zaplatenie nesplatennej časti istiny vo výške 2 400 eur spochybnila údajným zápočtom pohľadávok z 23. októbra 2013. Žalovaní v 5. až 8. rade vo svojom podaní z 8. júna 2020 (vyjadrenie k žalobe) uviedli, že okrem iného aj z dôvodu započítania z 23. októbra 2013 už došlo k úhrade celej pôžičky. K svojmu podaniu však nepriložili listinu preukazujúcu zápočet pohľadávok sťažovateľky a žalovaných, t. j. neuniesli dôkazné bremeno svojho vlastného tvrdenia. Táto skutočnosť tak nebola v konaní preukázaná. Až sťažovateľka v rámci odvolania doložila dohodu o zápočte faktúr z 23. októbra 2013 s tým, že odvolaciemu súdu a dovolaciemu súdu zdôraznila, že táto dohoda o zápočte nemá v prejednávanej veci žiadnu relevanciu, keďže bola uskutočnená medzi obchodnými spoločnosťami, ktoré nie sú stranami sporu. Časť písomného vyjadrenia žalovaných v 5. až 8. rade o údajnom započítaní pohľadávok tak porušovatelia (všeobecné súdy) vyhodnotili ako popierací prejav v zmysle § 151 CSP (prostriedok procesnej obrany). Porušovatelia teda žalobu o zaplatenie nesplatennej časti istiny pôžičky zamietli výlučne len na základe argumentu, že sťažovateľka tvrdenie žalovaných v 5. až 8. rade z 8. júna 2020 nepoprela, a preto toto tvrdenie považovali za nesporné v zmysle § 151 ods. 1 CSP. Navyše tento prostriedok procesnej obrany, teda skutkové tvrdenie o tom,

že k úhrade istiny pôžičky došlo okrem iného aj na základe dohody o zápočte, je vedome nepravdivé, resp. vedomá lož, a teda z procesného hľadiska ide o nekvalifikovaný prostriedok procesnej obrany, na ktorý porušovatelia (súd prvej inštancie a odvolací súd) nemali prihliadať (okrem toho dohodu o zápočte nepredložili ako dôkaz a tento nebol súdom ani vykonaný v rámci dokazovania). Ak by bolo skutkové tvrdenie žalovaných pravdivé, tak by porušovatelia mohli sankcionovať sťažovateľku, že toto skutkové tvrdenie nepoprela v zmysle § 151 CSP, a nie naopak, ako to spravili porušovatelia, čo je z ústavnoprávneho hľadiska neakceptovateľné.

12. Z obsahu písomných podaní sťažovateľky a jej ústnych vyjadrení na pojednávaní konanom 15. októbra 2021 vyplýva, že sťažovateľka sa nestotožňovala s tvrdením žalovaných v 5. až 8. rade o údajnom započítaní pohľadávok a toto prezentovala ako sporné a nepreukázané. Sťažovateľke preto nie je jasné, ako dospeli porušovatelia k záveru, že sťažovateľka toto skutkové tvrdenie nepoprela, že sa *de facto* stotožnila s tým, že celá istina pôžičky bolo uhradená. Uvedené z jej postupu nemožno odvodiť, keďže si aj po replike žalovaných z 8. júna 2020 naďalej nárokovala zaplatenie nesplatennej časti istiny pôžičky vo výške 2 400 eur a tento nárok v konaní na súde prvej inštancie, odvolacom súde, ako aj dovolacom súde obhajovala.

13. Smerodajné podľa názoru sťažovateľky je to, že predmetné súdne konanie začalo 14. decembra 2015, t. j. ešte za účinnosti Občianskeho súdneho poriadku. Z kogentného ustanovenia § 470 ods. 2 CSP (prechodného ustanovenia) vyplýva, že v konaniach začatých pred účinnosťou Civilného sporového poriadku nemožno uplatňovať ustanovenia o popretí skutkových tvrdení protistrany, ak by boli v neprospech strany. Keďže prejednávaná vec začala ešte za účinnosti Občianskeho súdneho poriadku, tak v nej bola v zmysle predmetného ustanovenia vylúčená aplikácia § 151 ods. 1 CSP, čo však porušovatelia vo svojej rozhodovacej činnosti úplne odignorovali.

14. Sťažovateľka zásadne nesúhlasí s dovolacím súdom, že dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP nie je daný, resp. naplnený. Podľa ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu nerešpektovanie ustanovení procesného práva (§ 470 ods. 2 CSP vo veci sťažovateľky) zakladá naplnenie dovolacieho dôvodu v zmysle § 420 písm. f) CSP, t. j. takýmto nerešpektovaním ustanovení procesného práva dochádza k porušovaniu práva na spravodlivý proces, a teda dovolací súd rozhodol v rozpore s vlastnou ustálenou rozhodovacou praxou. Dovolací súd vec zľahčuje záverom, že sťažovateľka v dovolaní údajne len všeobecne uviedla, že dovolaním napadnuté rozhodnutia sú nedostatočne odôvodnené. Okrem dovolacieho dôvodu v zmysle § 420 písm. f) CSP sťažovateľka v dovolaní uplatnila aj dovolací dôvod v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP, t. j. odklon od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu.

15. Podľa sťažovateľky nie je pravdivý záver dovolacieho súdu, že jeho vlastné senátne rozhodnutie vo veci pod sp. zn. 1Cdo/109/2019 netvorí ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu a že skutkové okolnosti predmetnej veci a veci sťažovateľky sú odlišné, a preto jeho argumentácia vo vzťahu k otázke dohodnutej odmeny z pôžičky neobstojí, keďže súd prvej inštancie a odvolací súd rozhodli v rozpore s ustálenou rozhodovacou praxou dovolacieho súdu, a teda dovolací dôvod v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP bol naplnený. Sťažovateľka údajne vyvrátila, že v predmetnom nesporebitel'skom spore nebola dohoda o odmene v rozpore s dobrými mravmi, čo má podľa jej názoru oporu aj v ustálenej rozhodovacej praxi dovolacieho súdu. A preto rozhodnutie dovolacieho súdu, ktorý v tejto časti dovolanie sťažovateľky odmietol na formálno-právnom dôvode, t. j. na údajnom nenaplnení dovolacieho dôvodu v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP, neobstojí,

keďže je úplne zjavne svojvoľný. V súvislosti s dovolacím dôvodom v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP vo vzťahu k otázke zmluvnej pokuty sa dovolací súd podľa sťažovateľky nedostatočne venoval jej námietkam uvedeným v dovolaní a len formálne konštatoval, že v tejto časti ide zo strany sťažovateľky len o polemizovanie s právnymi závermi súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu.

16. Dovolací súd vyhodnotil dovolanie sťažovateľky ako nedôvodné, a to v oboch uplatnených dovolacích dôvodoch, a preto podľa názoru sťažovateľky nemal rozhodnúť uznesením, ale rozsudkom v zmysle § 448 v spojení s § 451 ods. 1 CSP, a teda svoju argumentáciu o nedôvodnosti dovolania mal pretaviť do zamietajúceho rozsudku, a nie do odmietajúceho uznesenia.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

17. Predmetom ústavnej sťažnosti je tvrdenie sťažovateľky o porušení ňou označených práv napadnutými rozhodnutiami všeobecných súdov, ktoré považuje za arbitrárne, nezrozumiteľné a vzájomne si odporujúce, neprípustne formalistické, ale aj v rozpore s kogentnými ustanoveniami právnych predpisov.

18. Ústavný súd vo vzťahu k čl. 46 ods. 1 ústavy (resp. k čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd) a čl. 6 ods. 1 dohovoru už judikoval, že formuláciou uvedenou v čl. 46 ods. 1 ústavy ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhodu zámerov vo sfére práva na súdnu ochranu s právnym režimom súdnej ochrany podľa dohovoru (II. ÚS 71/97). Z uvedeného dôvodu preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (IV. ÚS 195/07) a ich prípadné porušenie možno preskúmať spoločne.

III.1. K namietanému porušeniu označených práv sťažovateľky napadnutými rozsudkami okresného súdu a krajského súdu:

19. V prípadoch, ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa ochrany základných práv alebo slobôd môže (mohol) domôcť využitím jemu dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred iným súdom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie (m. m. IV. ÚS 115/07).

20. Ústavný súd konštatuje, že proti napadnutému rozsudku okresného súdu bolo prípustné odvolanie ako riadny opravný prostriedok, ktorý sťažovateľka využila a jej odvolacími námietkami sa zaoberal krajský súd ako súd odvolací. Proti napadnutému rozsudku krajského súdu, ktorým bol potvrdený rozsudok súdu prvej inštancie, bolo prípustné dovolanie ako mimoriadny opravný prostriedok, ktorý sťažovateľka využila (a to bez toho, aby v ústavnej sťažnosti tvrdila, že niektorá z jej dovolacích námietok nebola v dovolacom konaní uplatniteľná) a jej námietkami identickými s námietkami uplatneným v ústavnej sťažnosti sa zaoberal najvyšší súd ako súd dovolací.

21. Z uvedeného dôvodu sa vo veci sťažovateľky uplatnil princíp subsidiarity právomoci ústavného súdu vyplývajúci z čl. 127 ods. 1 ústavy, a preto ústavný súd ústavnú sťažnosť v časti smerujúcej proti napadnutým rozsudkom okresného súdu a krajského súdu v súlade s § 56 ods. 2 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých

zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) odmietol pre nedostatok svojej právomoci.

III.2. K namietanému porušeniu základných práv sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 3, čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu:

22. Z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné súdy (čl. 124 a čl. 142 ods. 1) vyplýva, že ústavný súd nie je alternatívnou ani mimoriadnou opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96), a preto nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecným súdom bol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Do sféry pôsobnosti všeobecných súdov môže ústavný súd zasiahnuť len vtedy, ak by ich konanie alebo rozhodovanie bolo zjavne nedôvodné alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by malo za následok porušenie niektorého základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02 atď.). O svojvôli pri výklade alebo aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať vtedy, ak by sa jeho názor natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (napr. I. ÚS 115/02, I. ÚS 176/03).

23. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu o zjavne neopodstatnenú ústavnú sťažnosť ide vtedy, keď napadnutým postupom alebo napadnutým rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, ktorých porušenie sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú preto možno považovať ústavnú sťažnosť, pri ktorej predbežnom prerokovaní ústavný súd nezistí žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, ktorej reálnosť by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, IV. ÚS 136/05, III. ÚS 198/07, I. ÚS 348/2019).

24. Ústavný súd uvádza, že nie je opravnou inštanciou všeobecných súdov (I. ÚS 31/05). Skutkový stav a právne závery všeobecného súdu sú predmetom kontroly zo strany ústavného súdu len vtedy, ak by prijaté právne závery boli so zreteľom na skutkový stav arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neudržateľné (IV. ÚS 43/04). O arbitrárnosti (svojvôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06).

25. Sťažovateľka v prvom rade vyvodzovala prípustnosť dovolania z § 420 písm. f) CSP, namietajúc nezákonnosť rozhodnutia odvolacieho súdu pre jeho rozpor s § 470 ods. 2 CSP, keď súd prvej inštancie a odvolací súd pri rozhodovaní vychádzali z toho, že sporové strany nepopreli

skutkové tvrdenia v zmysle § 151 ods. 1 CSP, v dôsledku čoho súdy dospeli k záveru, že došlo k splateniu celej istiny pôžičky.

26. Ako dovolací súd uviedol, konanie vo veci sťažovateľky začalo podaním žaloby na okresnom súde 14. decembra 2015, teda za účinnosti Občianskeho súdneho poriadku a pokračovalo podľa Civilného sporového poriadku, ktorý v zmysle § 470 CSP platí aj na konania začaté pred dňom nadobudnutia jeho účinnosti s výnimkou uplatnenia procesných inštitútov uvedených v § 470 ods. 2 druhej vete CSP, ak by boli v neprospech sporovej strany. Po podaní žaloby bolo predmetné konanie uznesením okresného súdu z 27. augusta 2018 prerušené a až uznesením z 27. apríla 2020 rozhodol okresný súd o pokračovaní v konaní. Okresný súd zaslal žalobu na vyjadrenie žalovaným až 27. apríla 2020 a sťažovateľka doručila súdu svoje vyjadrenie k vyjadreniu žalovaných 20. júla 2021. Od podania žaloby do doručenia repliky sťažovateľky tak ubehlo viac ako 5 rokov. Civilný sporový poriadok v § 470 ods. 1 zavádza tzv. princíp okamžitej aplikability. Zároveň na zmiernenie dopadu negatívnych dôsledkov okamžitej aplikácie novej procesnej normy prijal zákonodarca prechodné pravidlo (§ 470 ods. 2 CSP), ktorým vylúčil (okrem iných) použitie ustanovení o popretí skutkových tvrdení protistrany na konania začaté za účinnosti Občianskeho súdneho poriadku, ak by boli v neprospech strany. Uvedené ustanovenie teda možno použiť aj na konania začaté pred účinnosťou Civilného sporového poriadku, ak nie sú v neprospech strany.

27. Vo veci sťažovateľky dovolací súd nedospel k záveru, že by použitie § 151 CSP bolo v neprospech sťažovateľky (žalobkyne), keďže nedošlo k jeho aplikácii na úkon strany, ktorý vykonala pred účinnosťou Civilného sporového poriadku. Dovolací súd (zhodne s okresným súdom aj krajským súdom) dospel k záveru, že sťažovateľka (žalobkyňa) účinne nepoprela skutkové tvrdenia žalovaných v 5. až 8. rade o uhradení istiny. Pre účinné popretie skutkových tvrdení je nevyhnutné uvedenie vlastných tvrdení o predmetných skutkových okolnostiach, inak je popretie neúčinné. K námietke, že žalovaní v konaní nepreukázali, že došlo k splateniu istiny dovolací súd uviedol, že v sporovom konaní súd nevykonáva dôkazy na preukázanie nesporných skutkových tvrdení strán.

28. Procesnú vadu zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP sťažovateľka založila aj na námietke o nedostatočnom odôvodnení rozhodnutia odvolacieho súdu, s ktorou sa dovolací súd nestotožnil. Podľa jeho názoru rozhodnutie odvolacieho súdu spĺňa náležitosti odôvodnenia rozhodnutia, a preto ho nemožno považovať za nedostatočne odôvodnené. Súdy oboch inštancií v odôvodnení svojich rozhodnutí popísali podstatný obsah skutkových tvrdení strán a dôkazov vykonaných v konaní, uviedli, z ktorých dôkazov vychádzali a ako ich vyhodnotili, zároveň citovali ustanovenia, ktoré aplikovali a z ktorých vyvodili svoje právne závery. V tejto súvislosti poukázal dovolací súd aj na tzv. skrátené odôvodnenie v rozsudku, ktoré umožňuje Civilný sporový poriadok. Za nedôvodnú považoval dovolací súd aj námietku sťažovateľky o nevysporiadaní sa odvolacieho súdu so všetkými jej odvolacími argumentmi. Sťažovateľka vo svojom dovolaní nešpecifikovala, ktoré konkrétne odvolacie dôvody mal súd opomenúť. V danom prípade odvolací súd rovnako ako súd prvej inštancie vo svojich rozhodnutiach dostatočne a jasne vysvetlili svoj záver, že istinu pôžičky považujú za uhradenú, rovnako objasnili, prečo dojednaný úrok a zmluvnú pokutu považovali za rozporné s dobrými mravmi a v dôsledku toho aj za neplatné.

29. Sťažovateľka vyvodzovala prípustnosť dovolania aj z § 421 ods. 1 písm. a) CSP, v zmysle ktorého je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu. Podstatou námietky sťažovateľky bolo tvrdenie, že rozhodnutie odvolacieho súdu je v rozpore s ustálenou rozhodovacou praxou odvolacieho súdu v právnej otázke neplatnosti právneho úkonu z dôvodu neprimeranej výšky úrokov, resp. príslušenstva pohľadávky. Podľa sťažovateľky dohodnutý úrok vo výške 36 % ročne (3 % mesačne) nemožno považovať za úrok v rozpore s dobrými mravmi s poukazom na uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 1Cdo/109/2019 zo 16. decembra 2019.

30. Dovolací súd zistil, že odvolací súd potvrdil rozhodnutie súdu prvej inštancie, ktorým zamietol žalobu, a to aj v časti dohodnutého úroku vo výške 3 % mesačne s odôvodnením, že ak výška priemerných úrokových sadzieb pri spotrebiteľských úveroch bola 6,82 % ročne, potom úrok vo výške 36 % ročne možno vyhodnotiť ako podstatne prevyšujúci už uvedenú úrokovú mieru (5- až 6-násobne). Podľa odvolacieho súdu vzhľadom na zistený rozpor dohody o odmene, ako aj dodatku dohody je preto táto časť právneho úkonu podľa § 39 Občianskeho zákonníka neplatná a prípadnému výkonu práva z neho plynúceho nemožno s poukazom na § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka vyhovieť.

31. Vo vzťahu k sťažovateľkou uvádzanému rozhodnutiu najvyššieho súdu sp. zn. 1Cdo/109/2019 dovolací súd dospel k záveru, že v konaní sp. zn. 1Cdo/109/2020 šlo o odlišné skutkové okolnosti, v dôsledku čoho nie je možné predmetné rozhodnutie aplikovať na vec sťažovateľky. V predmetnej veci išlo o pôžičku vo výške 15 000 eur s úrokom 36 % ročne a mesačnou splátkou 450 eur (úroky) po dobu 12 mesiacov. Vo veci sťažovateľky išlo o štyrikrát vyššiu sumu 60 000 eur s úrokom 3 % mesačne (t. j. 36 % ročne) z požičanej sumy, čo predstavovalo mesačnú splátku 1 800 eur (úroky) od 6. apríla 2010 do 6. októbra 2010, teda po dobu 6 mesiacov. Zároveň bolo potrebné podľa dovolacieho súdu zohľadniť, z čoho súdy pri posudzovaní rozporu s dobrými mravmi v danej veci vychádzali, a to najmä pri zohľadnení skutočnosti, že nešlo o spotrebiteľský úver, ale o pôžičku medzi fyzickými osobami. Vo veci sťažovateľky súdy s odkazom na rozhodnutie dovolacieho súdu sp. zn. 5Cdo/26/2011 porovnávali dohodnutý úrok s úrokovou mierou obvyklou v dobe dojednávania, určenou najmä s prihliadnutím na najvyššie úrokové sadzby uplatňované bankami pri poskytovaní úverov alebo pôžičiek. Súdy potom dospeli k záveru, že úrok dojednaný stranami vo výške 3 % mesačne (36 % ročne) možno považovať za úrok, ktorý podstatne presahoval úrokovú mieru obvyklú v čase uzavretia predmetnej zmluvy o pôžičke, t. j. v druhom štvrtroku 2010.

32. V závere dovolací súd upriamil pozornosť na nález ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 273/2021 zo 7. decembra 2021 publikovaný v Zbierke nálezov a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky pod č. 58/2021, v ktorom ústavný súd vyslovil, že jediné rozhodnutie dovolacieho senátu nemožno považovať za vyriešenie dotknutej právnej otázky v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu. Opačný záver by *pro futuro* znemožnil dovolací prieskum právnej otázky vrátane možnosti jej riešenia prostredníctvom veľkého senátu.

33. Ústavný súd konštatuje, že nezistil žiadnu skutočnosť, ktorá by signalizovala svojvoľný postup najvyššieho súdu, ktorý by nemal oporu v procesných kódexoch, ktoré bol najvyšší súd v čase

svojho rozhodovania povinný na daný prípad aplikovať. Napadnuté uznesenie najvyššieho súdu tak nevykazuje znaky arbitrárnosti a zjavnej nezlučiteľnosti jeho účinkov s obsahom základných práv podľa čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 3 a čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktorých porušenie sťažovateľka namieta, a jeho právne závery považuje ústavný súd za ústavne udržateľné.

34. Námietku sťažovateľky o nesprávnej forme rozhodnutia dovolacieho súdu, teda že ten mal dovolanie rozsudkom zamietnuť, a nie uznesením odmietnuť, posúdil ústavný súd ako irelevantnú. Podstatná z hľadiska posúdenia ústavným súdom je skutočnosť, že dovolací súd vykonal meritórny prieskum dovolania sťažovateľky, pričom neidentifikoval žiaden dôvod na zrušenie rozhodnutia odvolacieho súdu. Výsledok dovolacieho konania bez ohľadu na formuláciu výroku napadnutého rozhodnutia, resp. jeho formu je tak pre sťažovateľku nemenný.

35. Skutočnosť, že sa sťažovateľka s názorom najvyššieho súdu nestotožňuje, nie je postačujúca sama osebe na prijatie záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti napadnutého rozhodnutia. Aj stabilná rozhodovacia činnosť ústavného súdu rešpektuje názor, podľa ktorého obsahom základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy nie je záruka, že rozhodnutie súdu bude spĺňať očakávania a predstavy účastníka konania. Podstatou je, aby postup všeobecného súdu bol v súlade so zákonom, aby bol ústavne akceptovateľný a aby jeho rozhodnutie bolo možné kvalifikovať ako zákonné, preskúmateľné a nearbitrárne. V takom prípade nemá ústavný súd dôvod zasahovať do postupu a rozhodnutí súdov, a tak vyslovovať porušenie základných práv (obdobne napr. I. ÚS 50/04, III. ÚS 162/05).

36. Na základe už uvedeného ústavný súd dospel k záveru, že ústavná sťažnosť je v tejto časti zjavne neopodstatnená a ako takú ju v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

III.3. K namietanému porušeniu základných práv sťažovateľky podľa čl. 20 ods. 1, 4 a 5 ústavy a práva podľa čl. 1 dodatkového protokolu napadnutým uznesením najvyššieho súdu:

37. V súvislosti s namietaným porušením základných práv podľa čl. 20 ods. 1, 4 a 5 ústavy ústavný súd poukazuje na svoju ustálenú judikatúru, v zmysle ktorej všeobecný súd zásadne nemôže byť sekundárnym porušovateľom základných práv a práv hmotného charakteru, ku ktorým patria aj základné práva vyplývajúce z čl. 20 ods. 1, 4 a 5 ústavy, ak toto porušenie nevyplýva z toho, že všeobecný súd súčasne porušil ústavnoprocené princípy vyplývajúce z čl. 46 až čl. 48 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru. O prípadnom porušení základných práv podľa čl. 20 ods. 1, 4 a 5 ústavy by bolo teda možné uvažovať len vtedy, ak by zo strany všeobecného súdu primárne došlo k porušeniu niektorého zo základných práv, resp. ústavnoprocených princípov vyjadrených v čl. 46 až čl. 48 ústavy, resp. v spojení s ich porušením (napr. II. ÚS 78/05 alebo IV. ÚS 326/07). Uvedené platí v dôsledku neoddeliteľnosti rozhodnutia súdu ako procesného (individuálneho právneho) aktu a predmetu rozhodovania, ktorým je v konkrétnych skutkových súvislostiach určité hmotné právo, keď obe tieto roviny sú relevantné z pohľadu konania o ústavnej sťažnosti. To však neznamená, že podmienkou úspechu ústavnej sťažnosti je uplatnenie oboch (všetkých dotknutých) ústavných článkov (iných referenčných ustanovení).

38. Keďže ústavný súd nedospel k záveru, že napadnutým uznesením najvyššieho súdu došlo k porušeniu základných práv sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 3 a čl. 48 ods. 2 ústavy,

resp. práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, odmietol pri predbežnom prerokovaní aj túto časť ústavnej sťažnosti podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

39. Keďže ústavná sťažnosť bola odmietnutá ako celok, rozhodovanie o ďalších procesných návrhoch sťažovateľky v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. januára 2025

Ladislav Dudíťš
predseda senátu